

## **Cena B. Müllerové 2021/2022 Jméno: Eliška Hrubošová**

### **Demokracie jako jediná jistota v proměnlivém světě**

Demokracie, svoboda, to jsou slova, která v současném světě slycháme ze všech stran. Mnozí tyto hodnoty oslavují, jiní na ně pohlížejí s trochou skepticismu, ale ne všichni chápou, co obnášejí a co je potřeba dělat pro jejich udržení.

Alexis de Tocqueville ve své knize vyslovil obavu, že když budou všechny státy slepě kopírovat příklad Ameriky, aniž by systém přizpůsobily místním podmínkám, výsledkem nebude demokracie, nýbrž tyranie. Každá země je jiná, jejich obyvatelé jsou jiní, mají jinou kulturu, historii i morální zásady, takže snahy v zemi zavést systém, který by nebyl přizpůsobený jejím obyvatelům, nejen že by demokracii nijak neprospěly, ještě by její nastolení znesnadnily.

Tocqueville tvrdí, že každý stát by si měl najít svou vlastní cestu ke svobodě a demokracii. S tímto tvrzením já bezvýhradně souhlasím, neboť co je vlastně demokracie? Je to vláda lidu. Nepozbývala by tedy svého významu, kdyby byl politický systém země utvořen někým jiným než těmi, kdo se jím nakonec budou řídit? Takový systém by se už nedal nazývat demokratickým. To, jestli jsou ideály a morálka onoho převzatého systému samy o sobě demokratické či ne, je v tuto chvíli nepodstatné. Už to není vůle lidu.

Teď by mohl někdo namítnout, že to přece platí i v rámci státu. Nikdy nedosáhneme toho, aby se všichni obyvatelé jednohlasně na něčem shodli. Vždy zde bude alespoň malá skupina lidí, kteří budou zásadně nesouhlasit, ať už se jedná o důležitá rozhodnutí, jako je volba hlavy státu, či banality, jako například změna v jízdním řádu autobusů.

Právě proto nevěřím, že existuje absolutní demokracie, svoboda nebo rovnost. Náš svět je nedokonalý, důkazem toho jsou i odchylky v matematických a fyzikálních zákonech, které by teoreticky měly být vždy platné. Nadarmo se neříká, že výjimka potvrzuje pravidlo. Jsem tedy přesvědčená, že ačkoliv absolutní demokracie je nereálná, nemělo by nás to odradit v našich snahách dostat se co nejbližší k tomuto ideálu, jak je možné.

Jenže všechno má svou cenu a stejně tak i demokracie a svoboda. Jestli chceme žít v demokratické společnosti, musíme být otevřeni ke kompromisům. Demokracie je nastavena tak, že moc drží v rukou většina, přičemž opozice kontroluje její kroky. Tímto způsobem tedy žádná strana nikdy nedostane všechno, co žádá, ale názory lidí bývají občas tak rozdílné, že vyhovět jedné straně by znamenalo značná omezení pro tu druhou. Toto uspořádání tudíž nenabízí ideální svět pro nikoho, ale umožňuje všem, většině i menšinám, aby na území státu mohli žít beze strachu, že budou za své názory stíháni.

Když nad tím tedy budeme přemýšlet takto, tak existence opozice je důkazem toho, že demokracie funguje, jak má. Není možné učinit politický krok, který by se zamlouval všem bez výjimky. Pak už zbývá jen otázka, zda je obyvatelům umožněno tento názor projevit veřejně.

Tocqueville však vidí jistá úskalí v této neomezené svobodě slova a naprosté rovnosti. Tvrdí, že když nastolíme naprostou rovnost a budeme nadřazovat zájmy jedince nad ty společnosti, budeme žít ve světě, který nevyhovuje nikomu. Já však věřím, že takový svět

ani není možné vytvořit. V každé zemi žije spousta lidí se zcela odlišnými názory a hodnotami. Nakonec přijde chvíle, kdy budeme muset učinit rozhodnutí, zda vyhovíme většině či menšině.

Mnozí by se mohli přít, že tvrzení většiny není vždy pravdivé a nevede vždy k optimálnímu řešení. Tady si pak musíme položit otázku, co je vlastně pravda? Je to jen slovo, slovo, které označuje neexistující hodnotu. Pravda se mění s ohledem na situaci a názory dotyčného člověka. Dá se překroutit nebo úplně popřít. A i kdyby byla pravda jen jedna, kdo to posoudí? Všichni jsme jen lidé, máme své chyby i ctnosti. Není tedy možné tvrdit, že něčí názor je pravdivější nebo lepší než jiný. Jako všechno na světě je to jen otázka úhlu pohledu.

Demokracie, nebo alespoň systém, který se oné neexistující demokracii podobá, se tedy musí řídit názorem většiny, neboť to je jediná objektivní pravda, kterou na tomto světě máme. Není způsob, jak změřit hodnotu nějakého názoru, nebo dokázat jeho kvalitu. Co můžeme udělat, je spočítat hlasy při volbách a výsledek, který dostaneme, je to nejpodobnější pravdě, co současná společnost zná. V názoru většiny se totiž odráží ty největší problémy, které je potřeba řešit, názor většiny je to, co nejspolehlivěji reaguje na aktuální situaci, a názor většiny je také to jediné, na čem se dají zakládat důležitá politická rozhodnutí.

Je však zároveň nutné poskytnout lidem, kteří zrovna do většiny nepatří, možnost vyjádřit svůj nesouhlas, protože dnešní opozice by se už zítra mohla stát většinou. Svět se neustále mění a s ním požadavky společnosti. Je tedy potřeba neustále přehodnocovat starý systém, ale zároveň také pochybovat o tom novém a především je potřeba dát lidu možnost neustále regulovat moc politiků.

Demokracie tedy není svoboda ani rovnost, je to kompromis. Ale je to kompromis, který dává všem lidem šanci na slušný život. Bylo by naivní tvrdit, že demokracie dává stejnou šanci všem, nedává, neboť stejně jako svoboda ani rovnost v pravém slova smyslu neexistuje. I kdybychom odstranili všechny socioekonomické bariéry mezi lidmi, stále by tu zůstal ten nepřekonatelný faktor rozdílů v talentu a inteligenci.

Jenže všichni nemohou být úspěšní a bohatí. Všechno na světě je řízeno poměrem mezi úspěchem a selháním. Aby jedni mohli žít v přepychu, jiní musí strádat. Aby jedni mohli být šťastní, jiní musí zcela nezbytně trpět. Na světě zkrátka není dost prostředků na to, aby byly ukojeny potřeby všech. Historie nám však ukazuje, že není možno tuto situaci řešit tak, že tyto prostředky rovnoměrně rozdělíme mezi všechny lidi bez ohledu na jejich zásluhy, ani tak, že je budeme všechny držet jen v jedné privilegované skupině. I kdybychom pominuli morální a etické problémy, jsou extremistické režimy, jak levicové tak pravicové, neudržitelné, neboť čím více vzrůstá moc jedné skupiny, tím roste frustrace té druhé. Za takových podmínek se situace zcela neodvratně vyhroťí a dojde ke konfliktu, který by mohl nakonec pouze uškodit oběma stranám.

Kompromis v podobě demokracie je tedy jediná možnost, jak mohou odlišné názorové skupiny pospolu žít v jednom státu.

Nejsem idealista, nemyslím si, že demokracie je bez chyby a že je vždy jednoduché v ní žít. Vyžaduje spoustu obětí, trpělivosti i tolerance, ale dlouhodobě je to jediné uspořádání, které má šanci na úspěch.